

***Єлизавета Васи́лець***

студентка 4 курсу земельно-правового відділення  
ВСП «Рівненський фаховий коледж НУБіП України»

### **Становлення інституту прав людини в Україні**

Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави відповідно до ст. 3 Конституції України [1]. Визнання прав людини і громадянина у кожній розвинутій країні повинно знаходити своє

відображення на законодавчому рівні в нормативно-правових актах, які мають найвищу юридичну силу.

Дослідження основних елементів адміністративно-правового статусу громадян висуває на перше місце проблему прав, свобод і їх гарантій. Саме права, свободи і гарантії, закріплені в правових актах, визначають найбільшу за обсягом частину тих відносин і зв'язків, що склалися між органами виконавчої влади і громадянами. Вони є складовими адміністративно-правового статусу, його головними елементами, без яких останній не може ні виникнути, ані існувати.

Якщо зануритися в історію, то слід зазначити певні нормативно-правові акти, зокрема, як англійська Велика Хартія Вольностей (1215 р.), Петиція про право (1628 р.), Habeas corpus Act (1679 р.), Білль про права (1689 р.); американські Декларації прав Віргінії (12 червня 1776 р.), Декларація незалежності Сполучених Штатів Америки (4 липня 1776 р.), Конституція США (1787 р.), Білль про права (1789–1791рр.), французька Декларація прав людини і громадянина (1789 р.), Загальна декларація прав людини (1948 р.), Пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.), Пакт про громадські і політичні права (1966 р.). Цей перелік можна доповнити багатьма іншими юридичними документами [2, с. 22].

У публікації ООН 1987 р. «Права людини – питання і відповіді» описуються права людини таким чином: «Права людини можуть бути визначені як такі, що приналежні нашій природі і без яких ми не можемо жити як людські істоти. Права людини і основні свободи дозволяють нам повністю розвивати і використовувати людські якості, наш інтелект, наші таланти і нашу свідомість, задовольняють наші духовні та інші потреби. Вони є основними для потреб людства, що підвищуються в житті, при якій природжена гідність і корисна діяльність кожної людської істоти отримують повагу та захист». Протягом XIX – початку XX ст. ідея прав людини дедалі більше проникає в науку міжнародного права і дипломатичну практику, практику формування демократичної, правової держави. Здійснений поворот в історії України від Декларації про державний суверенітет через Акт проголошення незалежності України, підтриманий референдумом 1 грудня 1991 року до Конституції України, що закріпив права і свободи людини у відповідності із сформованими міжнародними стандартами, створив можливості для їх реалізації, охорони і захисту. Повернення до ідей демократичної, правової держави і прав людини стало можливим тільки у середині 90-х років XX століття. Положення про основні права і свободи людини є центральною ланкою Конституції України [2, с. 23].

Юридичний зміст прав і свобод людини розкривається в Розділі II Конституції України, який має назву «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина». Він передбачає основні права людини і громадянина, вказує, що вони не є вичерпними, гарантуються державою і не можуть бути скасовані. Багато статей Конституції України присвячені безпосередньо правам людини: передбачено право людини на вільний розвиток своєї особистості (ст. 23), закріплено право на свободу об'єднання в політичні партії та громадські організації (ст. 36), право брати участь в управлінні державними справами (ст. 38), право на підприємницьку діяльність (ст. 42),

право на працю (ст. 43), право на соціальний захист (ст. 46) та інші права і свободи.

Ці та інші положення Конституції України свідчать, що саме права людини визначають зміст діяльності держави, органів державної влади та місцевого самоврядування, визначають зміст і направленість їх правотворчості в даній сфері.

Система забезпечення прав і свобод людини та громадянина є сукупністю взаємозалежних і взаємопов'язаних елементів, спрямованих на досягнення єдиної мети – захисту прав і свобод людини та громадянина. Серед причин недостатньої ефективності захисту прав людини в Україні потрібно відзначити слабкість внутрішніх правових механізмів у сфері прав людини. Правова система України наразі має недоліки. Зокрема, чинне законодавство і практика його застосування вкрай повільно наближаються до європейських стандартів. Це стосується передусім галузевого законодавства. Окрім того, відсутні істотні зрушення в захисті прав людини судовими органами; повсякчас порушуються правові норми, пов'язані зі свободою пересування, умовами тримання під вартою заарештованих або затриманих осіб; не забезпечені права внутрішніх мігрантів, права дітей, інвалідів [3, с.18]. Усе це пов'язано з неефективністю механізму захисту прав людини і контролю за цим процесом, відсутністю відповідальності за порушення норм у галузі прав людини.

### **Література**

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 06.10.2024).

2. Ієрусалімова І.О. Історико-правові аспекти становлення інституту прав людини в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Т. 1, № 35. С. 21–23.

3. Барабаш О.О. Інститути захисту прав людини в Україні: міжнародний аспект. 2019. Т. 1. С. 18.

Юридичний факультет Національного університету  
біоресурсів і природокористування України  
Інститут права Львівського державного університету  
внутрішніх справ  
Юридичний факультет Запорізького національного  
університету  
Юридичний факультет Сумського Національного  
аграрного університету  
Студентський науковий гурток «Клуб юних теоретиків»

## **ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ**

учасників

### **ХVІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»**

17 жовтня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

**Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції  
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»**

**П.78**

**Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVIII Всеукр.  
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 17 жовтня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,  
2024. 420 с.**

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені  
проблемам юридичної науки.

**Усі матеріали подаються в авторській редакції.**

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та  
наукові керівники**